

нанту, яка породжує ще одну паралель між уніатами й православним митрополитом, потверджуючи цим спадкоємність візантійського ідеалу Церкви-Царства через уніатів знов до православної традиції та єдність шукань в духовно-консервативному просторі епохи. Цілісність духовного й світського в такому ідеалі розглядалась П. Могилою, певне що, під тим кутом зору, який був, скажімо, у Івана Вишенського. Не в останню чергу це зумовлювалось самою природою непересічної особистості митрополита, його вихованням, становленням, освітою.

Підсумовуючи сказане, зауважимо: особистість Петра Могили концентрує не лише означені вище шукання шляху до Горнього Царства, що притаманні бароковій порі, не лише вміщує у межах всесвіту однієї особи духовного діяча-лицаря-вченого-мислителя-митця й найбільшого просвітителя, а й, що для нас є визначальним, єднає ці всі начала в непорушній та органічній спільності. Ця спільність характерна не лише для барокового, а й для надепохального українського світовідчужання. Петро Могила, як постать, це є реальне буттєве втілення консервативної за духом літературної мрії доби українського пізнього Середньовіччя. Тому не дивно, що багато вітчизняних і зарубіжних науковців не сприймали, або ж не до кінця сприймали весь обшир його всесвіту. На заваді цьому ставало не стільки банальне нерозуміння його масштабу скільки, очевидно, неписуваність Могили в будь-які аналітичні схеми, що мали на меті означену С. Аверинцевим “тривіальну модернізацію” постаті цього діяча.

Н. ШУТЕНКО ■

ВІДЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ 1020-РІЧЧЯ ХРЕЩЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНОЇ ПОЛІТИКИ

25-27 липня 2008 року в Києві відбулися масштабні святкування 1020-річчя хрещення Київської Русі. За оцінкою міжнародних експертів ці три липневі дні можна назвати історичними не лише для розвитку українського православ'я, але й для світової православної спільноти. До участі у святкуваннях була залучена фактично вся повнота світового православ'я, окрім Кіпрської Церкви. Варто зазначити, що Синод Кіпрської Церкви спочатку дав згоду на участь у київських заходах, але напередодні святкувань відмінив своє ж власне рішення.

Нагадаємо, що ініціатором відзначення цієї дати була Українська Православна Церква в юрисдикції Московського патріархату, яка ще наприкінці 2007 року заявила про наміри відзначити річницю хрещення Київської Русі як на церковному, так і на державному рівнях. Згодом до цієї пропозиції приєдналися Українська Православна Церква Київського Патріархату (УПЦ-КП), Українська Автокефальна Православна Церква (УАПЦ) та Українська Греко-Католицька Церква (УГКЦ). В такий спосіб була сформована для Президента України позиція провідних християнських церков щодо відзначення ювілейної дати київського хрещення.

Президент України В.Ющенко своїм Указом від 24 березня 2008 року створив державний організаційний комітет з підготовки та проведення на державному рівні святкувань. До організаційного комітету були делеговані представники УПЦ МП, УПЦ КП, УАПЦ, УГКЦ, а очолив його колишній Президент України Л.Кравчук.

За інформацією офіційного сайту Президента України можна простежити весь хід підготовки ювілейних святкувань. Неодноразово В.Ющенко заслуховував

■ Шутенко Н. М. – головний спеціаліст відділу реєстрації та статистичного обліку релігійних організацій Держкомнацрелігій

звіти оргкомітету про хід підготовки до відзначення святкувань, що дає підстави вважати ювілейні заходи певною мірою особистим проектом Глави держави. Очевидно, що головною ідеєю цих святкувань, за задумом Президента, були наміри привернути увагу Помісних православних церков до проблеми розділеного Українського Православ'я, зрушити процес до об'єднання і створення в Україні Єдиної Помісної Православної Церкви.

Попередники нинішнього Глави держави також намагалися вирішити це стратегічне та важливе для національної безпеки завдання. За часів президентства Л.Кравчука було утворено УПЦ КП. В першу каденцію Президент Л.Кучма не надавав особливого значення церковному питанню. Під час святкувань на державному рівні 2000-ліття Різдва Христового Л.Кучма вперше оприлюднив проект створення Єдиної Помісної Православної Церкви, але просуванню цього проекту, як зазначив він згодом в інтерв'ю, завадили події навколо "касетного скандалу".

На наш погляд, позиція Президента України В.Ющенка в державно-церковній політиці більш послідовна і чітко спрямована на розв'язання українського православного питання шляхом утворення Помісної Православної Церкви в Україні. Поділяємо точку зору вітчизняних та зарубіжних експертів у тому, що за ювілейними заходами простежується стратегічна мета державної влади віднайти або створити в конфесійній сфері надійного партнера. Таким важливим партнером для Української держави могла б бути новостворена Українська Помісна Православна Церква. На пострадянському просторі у країнах колишнього СРСР (Росія, Україна, Грузія, Білорусія, Молдовія), чи країнах колишнього соцтабору (Болгарія, Румунія, Сербія, Чорногорія), де домінуючі позиції займають православні церкви, в галузі державно-церковних відносин відбуваються подібні тенденції. Йдеться про кооперативну модель взаємовідносин влади і Православної церкви. У переважній більшості із названих зарубіжних країн між державою і церквою підписані угоди (конкордати) про взаємовідносини. Очевидним є факт, що і Українська держава у сфері державно-церковних відносин тяжіє до цієї моделі. На сьогодні переважна більшість церков та релігійних організацій готова підписати з державою подібні угоди. Однак, Українська держава не готова до такої моделі в силу причин, пов'язаних з наявним розділенням Українського Православ'я. У зв'язку із цим державна влада не може повністю вирішити питання реституції колишнього церковного майна, конфіскованого комуністичним режимом. Для запровадження в Україні кооперативної моделі влада має насамперед вирішити питання церковного розколу.

Головною подією ювілейних святкувань був візит в Україну Константинопольського патріарха Варфоломія I. У своїй програмній промові Вселенський патріарх назвав анексією як приєднання території України до Московського царства, так і приєднання Київської митрополії до Московського патріархату в XVII ст. Саме в Києві Вселенський патріарх озвучив право Матері-Церкви сприяти об'єднанню Українського Православ'я та утворення Єдиної Помісної Православної Церкви. Київські переговори Вселенського патріарха Варфоломія I і Московського патріарха Алексія II свідчать, що з цією позицією погодилася і Російська православна церква і Українська держава. Для Московського патріарха головним підсумком київських святкувань стало поновлення переговорного процесу з Константинопольською Патріархією на вищому рівні, який було заморожено більше 8 років внаслідок конфлікту щодо Естонської православної церкви.

Результатом київських подій стала участь делегації УПЦ МП на чолі з Митрополитом Володимиром у Всеправославній нараді в Стамбулі 10-12 жовтня 2008 року. На цій нараді Митрополит Володимир оприлюднив звернення до глав помісних православних церков з проханням сприяти об'єднанню українського православ'я в Єдину Помісну Православну Церкву. Це свідчить про те, що єпископи та духовенство Української Православної Церкви розуміють, що вирішити українське церковне питання в рамках Московського патріархату на

сьогодні неможливо. Очевидно, що проблема Українського Православ'я стане темою обговорення на наступній Всеправославній нараді у 2009 році.

Створенню Єдиної Помісної Православної Церкви в Україні має передувати, при допомозі держави, інтенсивний діалог як у середині кожної з Церков, так і трьохсторонній переговорний процес між їх повноважними комісіями православних церков – УПЦ, УПЦ-КП, УАПЦ.

Отже, можна зробити висновок, що відзначення на державному рівні 1020-річчя хрещення Київської Русі стало вагомим складовою державно-церковної політики України, успішним досягненням Української держави, що матиме подальший вплив на формування всієї сфери державно-конфесійних відносин в Україні.